

Отримано: 25 лютого 2019 р.

Прорецензовано: 27 лютого 2019 р.

Прийнято до друку: 04 березня 2019 р.

e-mail: 2123kondratenko@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-12(40)-52-57

Кондратенко Н. О., Новікова М. М., Волкова М. В. Теоретико-методичне забезпечення управління інвестиційною діяльністю організації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острого : Вид-во НАУОА, березень 2019. № 12(40). С. 52–57.

УДК 338.242

JEL-класифікація: E-22

Кондратенко Наталія Олегівна,

доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекотова

Новікова Марина Миколаївна,

доктор економічних наук, професор, зав. кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекотова

Волкова Міліція В'ячеславівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекотова

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЇ**

У роботі запропоновано теоретико-методичне забезпечення управління інвестиційною діяльністю організації в умовах економічної нестабільності. Запропоновано методика визначення інтегрального рангу якості інвестиційного забезпечення на основі приватних інвестицій. Зроблено висновок, що підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю організації може бути досягнуто лише після врахування всіх чинників, що впливають на його рівень як на макро- і мезорівні (тобто з боку держави, регіону та галузі), так і на мікрорівні (з боку самого підприємства).

Ключові слова: управління, інвестиційна діяльність, організація, забезпечення.

Кондратенко Наталья Олеговна,

доктор экономических наук, профессор кафедры менеджмента и публичного администрирования Харьковского национального университета городского хозяйства им. А. Н. Бекотова

Новикова Марина Николаевна,

доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедры менеджмента и публичного администрирования Харьковского национального университета городского хозяйства им. А. Н. Бекотова

Волкова Милица Вячеславовна,

кандидат экономических наук, доцент кафедры менеджмента и публичного администрирования Харьковского национального университета городского хозяйства им. А. Н. Бекотова

**ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ
ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ ОРГАНИЗАЦИИ**

В работе предложено теоретико-методическое обеспечение управления инвестиционной деятельностью организации в условиях экономической нестабильности. Предложена методика определения интегрального ранга качества инвестиционного обеспечения на основе частных инвестиций. Сделан вывод, что повышение эффективности управления инвестиционной деятельностью организации может быть достигнуто только после учета всех чинников, влияющих на его уровень как на макро- и мезоуровне (то есть со стороны государства, региона и отрасли), так и на микроуровне (со стороны самого предприятия).

Ключевые слова: управление, инвестиционная деятельность, организация, обеспечение.

Nataliia Kondratenko,

Doctor of Economics, Professor of the Department of Management and Public Administration O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Marina Novikova,

Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of Management and Public Administration O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Militza Volkova,

Ph. D. in Economics, Assistant Professor of the Department of Management and Public Administration

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PROVISION OF ORGANIZATIONS' INVESTMENT ACTIVITY MANAGEMENT

The article provides theoretical and methodological support for organizations' investment activity management in the conditions of economic instability. It was revealed that the viability and efficiency of enterprise, organization, or any other socioeconomic system nowadays depends to a large extent on rational investment activity. The analysis of the most commonly used definitions of the «investment activity» concept was carried out and author's definition of «enterprise's investment attractiveness» was given.

The main methods for assessing investment attractiveness in relation to the source of acquired information were divided into three groups: methods based on various expert assessments; methods based on statistical information; combined methods based on expert statistical calculations.

The authors proved that today the enterprise's or organization's investment activity is possible under the condition of innovative development and dissemination of innovative processes within the framework of a specific enterprise. Organizations' investment support system is established appropriately to ensure each type of innovation, which is considered both separately and in the relationship with other elements of the general innovation process of the enterprise.

The authors' definition of organizations' innovative processes investment support is given. The method for determining the investment support quality integral rank through private investment was proposed in the article. The specified methodology is universal and allows to make calculations both for the individual enterprises and generally for branches of the national economy as a whole.

The authors proved that effective investment activity management should ensure implementation of the chosen strategy for the organization's development by attracting domestic and foreign capital, improving its solvency and liquidity in conditions of optimal risk, taking into account existing and potential resources of the organization, peculiarities of its functioning, etc. It was concluded that organization's investment activity management efficiency can be achieved only considering all factors that affect its status at macro- and meso-level (ie, from the state, region and industry), and at the micro level (from the enterprise itself)

Key words: management, investment activity, organization, provision.

Постановка проблеми. Дослідження проблем ефективного інвестування діяльності суб'єктів господарювання залишається однією з актуальніших проблем управління організаціями. Це зумовлено тим, що інвестиції є одним із ключових чинників процесу економічного зростання як окремих підприємств, так і галузей національної економіки. У сучасних умовах інвестиції – важливий засіб забезпечення виходу з економічної кризи, що склалася, структурних зрушень у національному господарстві, технічного прогресу, підвищення показників господарського розвитку суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням інноваційної діяльності та процесу інвестиційного розвитку присвячено роботи багатьох вітчизняних авторів, таких як Д. Аранчій [1], Л. Борщ [2], Н. Ковальова [3], М. Кондратюк [4], О. Пилипенко [5], Л. Сибирка [6] та ін.

Але існують питання, пов'язані з теоретико-методичним забезпеченням управління інвестиційною діяльністю організацій в умовах українських економічних реалій, які потребують детальнішого опрацювання.

Мета та завдання дослідження. Мета статті – розробити методичне забезпечення управління інвестиційною діяльністю організації в умовах економічної нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні життєздатність і процвітання будь-якого підприємства, організації, будь-якої соціально-економічної системи значною мірою залежить від раціональної інвестиційної діяльності. Ця діяльність затратна і ризикована за визначенням. Іншими словами, по-перше, інвестицій не буває без витрат – спочатку потрібно вкласти засоби, тобто витратитися, і лише надалі, якщо розрахунки були правильні, витрати окупляться; по-друге, неможливо передбачити всі обставини, чекаючи інвестора в майбутньому, – завжди існує ненульова вірогідність того, що інвестиції будуть повністю або частково втрачені. Аналіз найпоширеніших визначень поняття «інвестиційна діяльність» наведено в табл. 1.

Управління інвестиційною діяльністю – достатньо складний комплексний процес, особливістю якого є те, що всі управлінські рішення стосовно інвестицій ухвалюють не тільки на рівні суб'єктів господарювання (інвесторів та підприємств), а також на національному й регіональному рівнях.

Виділяють три рівні управління інвестиційною діяльністю:

1. Макрорівень – регуляторні дії з боку держави.
2. Мезорівень – регіональний рівень управління.
3. Мікрорівень – рівень господарюючих суб'єктів та інвесторів.

Зрозуміло, що кожний рівень управління має різні цілі.

Таблиця 1

Основні підходи до визначення поняття «інвестиційна діяльність»

Автор	Визначення
1	2
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [7]	Сукупність практичних дій фізичних та юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестиційних проєктів на основі дотримання загальних правових, економічних та соціальних умов інвестиційної діяльності на території України
Асаул А. Н., Войнаренко М. П., Єрофеев П. Ю. [8, с. 355]	Цілеспрямоване регулювання руху всіх видів фізичних, грошових і інтелектуальних цінностей, які вкладаються в об'єкти підприємництва з метою отримання підприємницького доходу
Бланк І. А. [9, с. 47]	Вкладання капіталу в усіх його формах у різні інструменти господарської діяльності з ціллю отримання прибутку
Васильєв С. В. [10, с. 47]	Сукупність дій, пов'язана з довгостроковим вкладенням капіталу в різноманітні сфери та галузі національної чи зарубіжної економіки з метою отримання прибутку
Величко Є. Г., Савчук В. П., Прилипка С. І. [11, с. 13–14]	Об'єктивний процес, який має свою логіку, набуває розвитку у відповідності з присутніми йому закономірностями і відіграє важливу роль в господарській діяльності підприємств, оскільки за своєю суттю інвестиції являють собою відмову від поточного споживання заради отримання доходів у майбутньому

Наприклад, мета управління на макро- та мезорівнях – створити та підтримувати сприятливі умови здійснення інвестиційної діяльності різних суб'єктів у відповідному регіоні (держава або конкретний район, територія, громада), тоді як на мікрорівні основна мета – максимізувати прибуток від інвестиційної діяльності організації (підприємства). Водночас можна стверджувати про взаємозв'язок зазначених цілей управління, адже регулювання інвестиційної діяльності на державному та регіональному рівнях є зовнішньою умовою та чинником, що визначає ефективність інвестиційної діяльності на рівні суб'єкта господарювання. І навпаки, за умови досягнення цілей інвестиційного управління на мікрорівні, створюються передумови досягнення бажаного ефекту макроекономічного регулювання. Відповідно до мети, управління інвестиційною діяльністю в державних масштабах (держава, галузь, регіон) передбачає регулювання, контроль, стимулювання та підтримку інвестиційної діяльності, як правило, нормативно-правовими методами [12].

У сучасній економічній науці немає єдиного підходу до визначення суті поняття «інвестиційна привабливість підприємства», незважаючи на те, що це питання розглядали як вітчизняні, так і закордонні дослідники.

На думку авторів, під інвестиційною привабливістю підприємства треба розуміти інтегральну характеристику його як перспективного об'єкта інвестування з позиції позитивної динаміки розвитку (обсягів реалізації, конкурентоспроможності продукції та підприємства загалом), ефективності використання всіх наявних ресурсів і активів, покращення показників ліквідності, платоспроможності й фінансової стійкості; низки неформалізованих показників (професійних здібностей керівництва, галузевої та регіональної належності підприємства, стадії життєвого циклу, надійності підприємства як партнера).

Оцінка інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання має на меті порівняти результати її виміру з результатами виміру інвестиційної привабливості інших підприємств (підприємств-конкурентів) або з найбільш можливою величиною показника, за умови ухвалення рішення про доцільність інвестування.

Варто зазначити, що основні методики оцінки інвестиційної привабливості за належністю джерел вихідної інформації розподіляють на три групи:

- методики, ґрунтовані на різноманітних видах оцінки експертами;
- методики, базовані на збиранні й обробленні статистичної інформації;

– комбіновані методики, оснований на застосуванні математичного апарату й експертно-статистичних розрахунках різного рівня.

До основних найбільш поширених етапів проведення аналізу належить експрес-аналіз та поглиблений економічний аналіз діяльності суб'єкта господарювання. Однак перелічені види аналізу можуть дати уявлення про доцільність лише внутрішніх аспектів ухвалювати рішення: визначення потреби в інвестиціях, вибір виду інвестицій, вибір методу їх залучення.

Але для сучасних потенційних інвесторів наведені показники недостатні. Це пов'язано з тим, що, наприклад, для кредиторів найцікавіші результати показників платоспроможності, ліквідності, стійкості. Інвесторів цікавлять показники прибутків, доходів, витрат, капіталу, кількості акцій та динаміка активів, зобов'язань, доходів і витрат.

3-поміж численних методик, які пропонують учені й економісти-практики для оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, варто відзначити Методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості. Сутність вищенаведеної методики полягає в аналізі за такими етапами:

1. Оцінка фінансового стану об'єкта інвестування.
2. Визначення вагомості групових та одиничних показників на основі експертних оцінок.
3. Визначення частки розмаху варіаційної множини.
4. Визначення ранжованого значення за кожним показником.

5. Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості [13]. Мінусом цієї методики є той факт, що вона не враховує галузевої специфіки діяльності організації. Наприклад, для певних підприємств ознакою нормального функціонування та розвитку є перевищення необоротних активів над оборотними активами, але для інших така ознака свідчить про ризик неплатоспроможності та банкрутства. Або ж не враховують чинників сезонності виробництва, рівень державної підтримки підприємства. Відповідно, результати, здобуті за такою методикою, потребують подальшого опрацювання для визначення додаткових показників, для чого потрібно залучати експертів, що передбачає додаткові витрати.

У західній економічній практиці часто використовують методи рейтингової оцінки. Найбільш популярними є: Fortune 500, Global 1000, BusinessWeek 1000. Вони оцінюють інвестиційну привабливість, ураховуючи насамперед фінансово-господарські показники підприємств: обсяги доходів, прибутків, величину активів; ефективність інвестицій; темпи зростання прибутків, доходів, плинність трудових ресурсів; ринкову вартість підприємства [3].

Майже всі методи передбачають розрахунок коефіцієнтів ліквідності, коефіцієнтів використання ресурсів, співвідношення власних і залучених коштів, рівня рентабельності, іноді аналітики визначають норму прибутку на акціонерний капітал. Треба враховувати, що деякі показники незіставні під час аналізу діяльності компаній, різних за структурою та галуззю основної діяльності. Для об'єктивного аналізу варто також приділяти увагу структурі та джерелам формування прибутку [14].

Галузева специфіка суб'єктів господарювання зумовлює індивідуальний підхід до аналізу діяльності кожного підприємства. Тому під час аналізу конкретного підприємства оцінювати інвестиційну привабливість потрібно з урахуванням кількості притаманних їм ризиків, рівня витрат на основну діяльність і джерела формування прибутку.

Сьогодні інвестиційна діяльність підприємства або організації можлива за умови інноваційного розвитку та поширення інноваційних процесів в окремому підприємстві. Формування системи інвестиційного забезпечення інновацій в організації – комплекс дій щодо забезпечення всіх видів інновацій та інноваційних процесів, які відбуваються на підприємстві.

На думку авторів, під інвестиційним забезпеченням інноваційних процесів варто розуміти процес взаємодії сукупності грошових коштів у діяльність організації, яка пов'язана з комерціалізацією результатів наукових досліджень і розробок щодо випуску на ринок нової конкурентоспроможної продукції з метою отримання прибутку всіма учасниками проекту.

Зважаючи на досвід провідних країн світу та вітчизняних підприємств у галузі інвестування інноваційних процесів, вітчизняним організаціям варто звернути увагу на приватний капітал та його роль у інвестуванні інноваційної діяльності. Як свідчить світова практика, що більша частка приватного капіталу у загальному обсязі інвестицій в інноваційні процеси організації, то вища якість інвестиційного забезпечення та рівень відповідності менеджменту суб'єктів господарювання перед інвесторами.

Окрім кількісного виміру рівня інвестиційного забезпечення інновацій, важливим виміром є якість інвестиційного забезпечення інноваційних процесів в організації. Автори розробили методику визначення інтегрального рангу якості інвестиційного забезпечення за рахунок приватних інвестицій:

$$P_{\text{як}} = \sum_{(i=1)}^n \sum_{(j=1)}^m (K_{\text{якіді}} \times P_{\text{пкі}}) \times (P_{\text{якізпк}} \times C_{\text{ід}}), \quad (1)$$

де $P_{\text{як}}$ – інтегральний ранг якості інвестиційного забезпечення інноваційних процесів організації приватним капіталом, од.;

$K_{\text{якіді}}$ – коефіцієнт якості виду інноваційної діяльності організації, од.;

$P_{\text{пкі}}$ – питома вага приватного капіталу в інвестуванні окремого виду інноваційної діяльності, од.;

$P_{\text{якізпк}}$ – ранг якості виду інвестиційного забезпечення інноваційних процесів за рахунок приватного капіталу, од.;

$C_{\text{ід}}$ – частка окремого виду інноваційної діяльності в сукупній інвестиційного забезпечення інноваційних процесів організації, од.;

i – кількість виділених видів інноваційної діяльності організації, од.;

j – кількість виділених видів інвестиційного забезпечення інноваційних процесів організації за рахунок приватного капіталу.

Представлену методичку визначення інтегрального рангу якості інвестиційного забезпечення за рахунок приватних інвестицій можна застосувати не тільки для оцінювання на рівні суб'єктів господарювання, а й на галузевому, регіональному та національному рівнях.

Ефективне управління інвестиційною діяльністю має забезпечувати реалізацію обраної стратегії розвитку організації за рахунок залучення внутрішнього і зовнішнього капіталу, покращувати її платоспроможність і ліквідність, відбуватися в умовах оптимального ризику, ураховувати наявні та потенційні ресурси організації, особливості її функціонування та ін.

Основні чинники інвестиційної діяльності можна умовно розділити на дві групи. Чинники, що формують інвестиційний клімат країни, та ті, які зумовлюють доступ до різних джерел фінансування інвестиційної діяльності підприємств та організацій [15, 16].

До чинників, що формують інвестиційний клімат країни, належать: кон'юнктура товарного ринку, рівень інфляції, інституційні зміни, стан податкового законодавства, системні перетворення в економіці, дефіцит державного бюджету.

До чинників, що зумовлюють доступ до різних джерел фінансування інвестиційної діяльності, належать: наявність прибутку в підприємства, розмір ставки банківського відсотка, наявність в економіці ліквідних ресурсів, доступність іноземного капіталу.

Основними напрямками з підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства можуть бути:

– створення сукупності внутрішніх структурних підрозділів, які забезпечують розроблення й ухвалення управлінських рішень за певними аспектами інвестиційної діяльності підприємства та відповідають за ухвалені рішення;

– вирішення завдань з аналізу інвестиційної кон'юнктури, що сприятиме узгодженню інвестиційних потреб і можливостей підприємства під час розроблення та реалізації інвестиційних проектів і програм;

– формування ефективного варіанта інвестиційної програми для досягнення цілей інвестиційної діяльності за рахунок налагодження системи стратегічного та оперативного планування інвестиційної діяльності.

Висновки. У сучасних умовах інвестиційна діяльність організації є найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, що склалася, чинником структурних зрушень у національному господарстві, забезпечення технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності.

Підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю організації може бути досягнуто лише після врахування всіх чинників, що впливають на його рівень як на макро- і мезорівні (тобто з боку держави, регіону та галузі), так і на мікрорівні (з боку самого підприємства). Тільки поєднання зусиль держави й окремих підприємств на різних рівнях дасть змогу українській економіці перебороти низку наявних проблем і залучити потрібний обсяг коштів для економічного розвитку та прибуткової діяльності суб'єктів господарювання. Активізація інвестиційних процесів в Україні можлива за умов розроблення відповідних механізмів управління інвестиційною привабливістю суб'єктів господарювання.

Література:

1. Аранчій Д. С., Аранчій С. А. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, чинники впливу та оцінка існуючих методик аналізу. URL : <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf>.
2. Борщ Л. М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. Київ: Т-во Знання, КОО, 2002. 318 с.
3. Ковальова Н. Л. Проблеми підвищення інвестиційної привабливості підприємств. *Економіка и маркетинг в XXI веке*. 2008. № 4. С. 55–57.
4. Кондратюк М. В., Лактіонова К. С. Шляхи удосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2014. № 48. URL : ntu.edu.ua/nv/Archive/2013/23_1/210_Blo.pdf.
5. Пилипенко О. І. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства: огляд методик. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2010. Вип. 1(13). С. 324–330.
6. Сибирка Л. А., Корівчак А. М. Управління інвестиційною діяльністю українських підприємств в умовах глобальної економічної турбулентності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 7, ч. 3. URL : http://econom.chnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2017/02/Nvuumevcg_2016_73_22.pdf.
7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560XII (із зм. і доп.). URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
8. Асаул А. Н., Войнаренко М. П., Ерофеев П. Ю. Организация предпринимательской деятельности : учебник, под ред. д.э.н., проф. А. Н. Асаула. Санкт-Петербург: Гуманитика, 2004. 448 с.
9. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента. Київ: Ника-Центр, Эльга-Н, 2001. 672 с.
10. Васильев С. В., Бондарчук Н. В., Макаренко А. П., Мельник Л. Л. Словник економічних термінів. Дніпропетровськ: ДДАУ. 192 с.

11. Савчук В. П., Прилипко С. И., Величко Е. Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов. Київ: Абсолют-В, Эльга, 1999. 304 с.
12. Замятіна Н. В. Теоретико-методичні засади управління інвестиційною діяльністю підприємства. *Фінансовий простір*. 2013. № 3 (11). С. 138–142. URL : <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1303/13zntzu.pdf>.
13. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.
14. Черниш С. С. Огляд методик аналізу інвестиційної привабливості підприємства. *Інноваційна економіка*. 2013. № 5. С. 87–92. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/inek_2013_5_25.pdf.
15. Костюк О. М. Економічний аналіз фінансових результатів підприємства. Підруч. для студ. вищ. навч. закл. URL : <http://library.if.ua/books/89.html/>.
16. Кравчук С. Й. Проблемні аспекти інвестиційної діяльності у підприємства України та заходи по їх вирішенні. URL : elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/2733/.../статтяінвестиції_Кравчук.DOC.